

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СПИРТОВОЇ ГАЛУЗІ

Мельничук О.І., аспірант,
Одеський державний аграрний університет

В статті розглянуто перспективні напрями розвитку приватизації підприємств спиртової галузі промисловості агропромислового комплексу України..

The article runs, the perspective ways of alcohol branch industry enterprises of the Ukraine agricultural complex was examined by author.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Спиртова галузь промисловості належить до числа високорентабельних та високотехнологічних сфер господарської діяльності. Проте, втрата ринків збуту після розпаду Радянського Союзу, існуюча незавантаженість виробничих потужностей та їх незадовільний технічний стан, проблеми із сировинним забезпеченням, напружена ситуація у соціальній сфері галузі, розбалансованість взаємозв'язків спиртових заводів із сільськогосподарськими підприємствами та цукровими заводами, а також перспективи вступу України до СОТ змушує активізувати наукові пошуки щодо виведення спиртової галузі із соціально-економічної кризи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом ряд публікацій присвячено темі існування державної монополії на виробництво та реалізацію основної продукції спиртових заводів – спирту етилового. В них наводяться аргументи прихильників і опонентів стосовно державної монополії, а також розкриваються підходи державного регулювання лікєро-горіланого і спиртового ринку за кордоном [1-3].

Особлива увага приділяється дослідженню використання альтернативних джерел палива з відновлюваної сировини, зокрема, біопалива, біодизелю і біогазу. Науковцями сформована система показників економічного та екологічного ефекту від використання даних паливних матеріалів. Обґрунтовуються можливості сировинної бази, яка представлена вітчизняним сільським господарством [4-6].

Проте проблема демонополізації ринку спиртової продукції не

знаходить широкого висвітлення

Ціль роботи. Забезпечення ефективного функціонування підприємств спиртової галузі України на основі демонополізації ринку спиртової продукції.

Виклад основного матеріалу. Існуюча система державної монополії на виробництво етилового спирту як харчового, так і промислового призначення стримує надходження інвестицій в галузь.

Вважаємо доцільним існування різних форм власності серед виробників спирту. Це дозволить підвищити якість виробленого спирту, удосконалити технологію його виробництва, провести технічне переоснащення застарілого обладнання, розширити базу фінансування інноваційних проєктів.

Приватизація спиртових заводів дозволить знизити енергозатрати, модернізувати виробництво, наростити добові потужності і випускати продукцію, що відповідає світовим стандартам якості.

Одним із найбільш переконливих аргументів на користь приватизації вітчизняної спиртової галузі промисловості є моральна і технічна зношеність основних виробничих фондів. Здійснити їх оновлення заводи за рахунок прибутку не в змозі, а держава не виділяє для цього коштів.

Через їх дефіцит та наявність інших соціально-економічних пріоритетів на багатьох підприємствах існують такі схеми, коли лікєро-горілчани виробники, які співпрацюють з даними спиртовими заводами, купують необхідне обладнання і здають його в оренду. Адаже імпортувати спирт приватні організації за вітчизняним законодавством не мають права.

Після приватизації грошові надходження до державного бюджету не зменшаться, бо крім сплати акцизного збору приватні компанії купуватимуть ще й ліцензії на випуск та експорт спирту.

Держава ж повинна здійснювати пильний контроль за діяльністю спиртових заводів та отримувати акцизні відрахування з підакцизної продукції. Бо основні грошові надходження бюджет отримує не від реалізації спирту, а від акцизного збору на алкогольну продукцію та інших податків.

Надходження приватних капіталів в спиртову галузь формують сприятливий інвестиційний клімат для ряду інших галузей господарського комплексу. Бо виробництво спирту здійснюється для:

- лікєро-горілчаних підприємств;
- виробництва сумішевих бензинів (біоетанол);

- забезпечення діяльності промислових підприємств (медицина, парфумерія, кондитерські підприємства, виноробство, хімічна промисловість, машинобудування тощо).

Виходячи з цього, пропонуються такі можливі моделі розвитку спиртової галузі промисловості (рис. 1).

Рисунок 1. Можливі моделі розвитку спиртової галузі промисловості України

Згідно першої моделі у спиртовій галузі можливе співіснування як державної форми власності, так і приватної.

У власності держави залишаються ті спиртові заводи, які будуть забезпечувати спиртм різні галузі промисловості – харчову, парфумерну, медичну, хімічну, машинобудування, авіабудування та інші галузі і займатися експортом виробленої продукції. При цьому доцільно об'єднати їх в одну корпорацію, яка наділяється організаційними повноваженнями та відповідальністю. Така структура може формуватися на базі існуючого концерну „Укрспирту”.

За цією моделлю, поряд із приватним бізнесом, у власності держави залишається частково виробництво біоетанолу. Однак, його широкомасштабне виробництво та сумішевих бензинів потребує не лише чіткої законодавчої бази, але й великих інвестицій.

В приватну власність на конкурентній основі продаються спиртові заводи які вироблятимуть спирт для лікєро-горілчаних заводів, а також ті, що будуть перепрофільовані на підприємства з виробництва паливного етанолу.

Національна економіка при цьому отримас тільки вигоди: альтернативне джерело палива, зменшення залежності від зовнішніх енергетичних постачальників, появу додаткових видів податків, нові робочі місця і замовлення для виробництва в сільському господарстві.

Виробництво спирту, як сировини для алкогольної продукції потребує державного контролю з позицій забезпечення ринку якісною продукцією і турботою про здоров'я своїх громадян.

При цьому першу групу заводів необхідно продати підприємствам лікєро-горілчаного комплексу, які платитимуть акциз не на реалізований, а на вироблений спирт, що усуває необхідність здійснювати контроль за переміщенням спирту.

Друга модель розвитку спиртової галузі промисловості передбачас повний перехід виробництва спирту за всіма напрямками його використання у приватну власність.

Приватизацію необхідно проводити з врахуванням сформованих господарських зв'язків спиртових заводів з виробниками лікєро-горілчаних виробів. Адже це підвищить зацікавленість у купівлі заводів. Одночасно ефективна приватизація потребує використання конкурсних засад. Тому перевага повинна надаватися покупцеві, який запропонує найвищу ціну. За рівної цінової пропозиції слід врахувати частку, що в загальному обсязі реалізації спирту належить споживачеві цієї продукції. Лідер серед покупців спирту в такому разі має пріоритетне право на купівлю заводу.

Зняття державної монополії на виробництво спирту етилового буде підвищувати інвестиційну привабливість даної галузі як для вітчизняних, так і для зарубіжних інвесторів.

Зернові спиртові заводи постачають спирт на лікєро-горілчані заводи. При цьому буде забезпечуватися повний цикл виробництва, включаючи вирощування зерна, з якого буде вироблена потім брендова українська горілка. Отже, контроль за оборотом спирту спрощується через облік кінцевої продукції.

Варто зауважити, що між лікєро-горілчаними та спиртовими заводами вже існують постійні взаємовідносини, а ринок алкоголю в нашій країні контролюють десять великих компаній, які і є основними претендентами на купівлю цих спиртових заводів.

Висновки. Приватизація спиртових заводів, введення замкнутого виробничого циклу у виробництві горілки та перепрофілювання надлишкових потужностей на виробництво біопалива при заохоченні відповідними державними регуляторними актами до інтенсифікації зовнішнь-економічної діяльності слід віднести до положень, що мають стратегічні орієнтири подальшого розвитку спиртової галузі.

Разом з тим, це один з варіантів стимулювання розвитку не лише спиртової галузі, а й тісно пов'язаних з нею сільського господарства та цукрової галузі промисловості. Оскільки спиртові заводи, зазвичай, розміщені в сільській місцевості і, переважно, є основними наповнювачами місцевих бюджетів, то їх розбудова та ефективне функціонування буде покращувати розвиток сільської соціальної та побутової інфраструктури, стабільна робота заводів сприятиме розв'язанню проблем зайнятості населення і буде посилювати економічну міцність села і нашої держави.

Література:

1. Марценко Е. Спирт, ликер и водка // Агрперспектива. – 2004. - №9. – с. 44-46
2. Зінченко Сергій. Про спирт та горілку // Агрперспектива. – 2006. - №3. – с. 50-52.
3. Укрінформ. Реструктуризація спиртової промисловості України підвищить її конкурентоздатність // Пропозиція. Агрокомпас. – 2006. - №4. – с.4-5.
4. Степаненко Тетяна. Протистояння на спирті // Пропозиція. – 2006. - №7.
5. Указ Президента України від 22.06.1999 р. №688/99 “Про організацію виробництва бензінів моторних сумішевих”.
6. Янчевський В., Олійничук С. Рослинна сировина, етанол та енергетика майбутнього // Харчова і переробна промисловість. – 2001. - №7. – с.10.